Ketun nahka

Henkilöt:

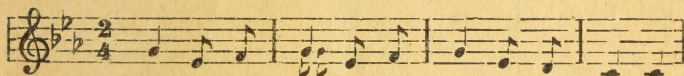
TAHVO VÄNNI, mäkitupalainen
VAPPU, hänen vaimonsa
VALTONEN, metsätyömies
MARKKINA-MIKKO
MELLBERG, kauppias

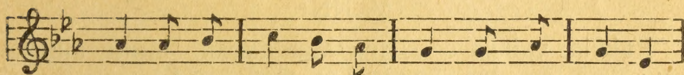
Tahvo Vännin vaatimattomasti kalustettu asuinhuone. Sisällä Vänni vaimonsa Vapun kanssa, molemmat keski-ikäisiä. Vappu työskentelee kehruupuuhissa; Vänni virittelee pöydän ääressä kanneltaan.

VÄNNI

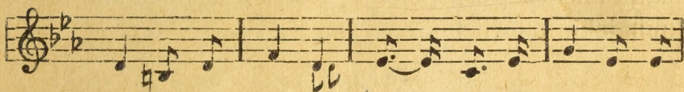
(säestäen kanteleellaan laulaa)

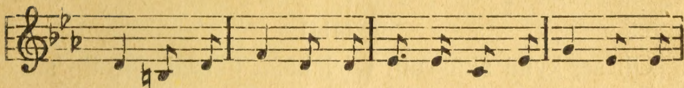
I - sä - ni ra - hoil - la tal - jant - kan os - tin
I - sä - ni pyy - si mun soit - ta - maan häis - sään
Nei - dot ne keve - äs - ti nos - ta - vat jal - kaa,

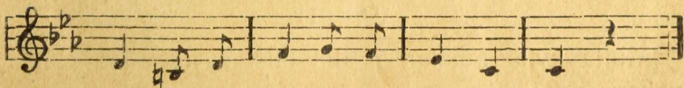
it - se - ni soit - ta - jaks' lau - la - jaks' nos - tin,
tal - jant - kall' hel - ky - tin, kaikk' o - li päis - sään,
kun mi - nun vai - vai - nen soit - to - ni al - kaa,

tal - jant - ka mak - soi rup - la - vat - set peät niin - kuin
tal - jant - ka sär - kyi niin lop - pui häät niin - kuin
tans - si - hin rien - tävät kaikk' kas - sa - päät niin - kuin

neät niin - kuin neät niin - kuin it - se - kin sen neät niin - kuin
j. n. e.
j. n. e.

neät niin - kuin neät niin - kuin neät neät neät

VAPPU

Aina sinua, vanhaa miestä, vetää mieli tuommoisiin joutaviin rallatuksiin. Eikö sinulla nytkään ole tuon parempaa työtä?

VÄNNI

Ei sinusta, eukkoseni, ole edes torujaksi. Kun minä nytkin rallattelin, niin pyrkivät sinun jalkasi tanssimaan. Ja vielä minua yrität rallatuksistani moittimaan, mokomakin vakava.

VAPPU

Se jalkajuttu ei ole totta. Rukkiahan minä vain poljin.

VÄNNI

Rukkia, vaikka se ei liikahtanutkaan. Mutta mitäpä siitä sen enempää. Etkö sinä, Vappuseni, muista, että minä olen tämän rallin oppinut itseäni paljoa vanhemmalta mieheltä, semmoiselta, joka oli näköjäänkin aivan kuin jokin suurtietäjä.

VAPPU

Olipa sekin nähtävää, kun semmoinen mies tuommoista rallia veteli.

VÄNNI

Oli se, kyllä sitä vain mielellään katseli. Mutta sillä ukolla olikin iloinen luonto, ja se on puoli elämää.

VAPPU

Mutta kyllä ainakin meillä olisi syytä ottaa elämä vakavammalta kannalta.

VÄNNI

Mikä meidän on näinkään eläessä. Eihän tässä tosin kovin leveästi rehennellä, mutta siinä se vain menee meilläkin päivä kerrallaan.

VAPPU

Niinhän sinä aina sanot, kun et mistään välitä.

VÄNNI

Välitäthän sinä minunkin edestäni.

VAPPU
(akkunasta)

Mutta katsoppa nyt, kuka tuolta kylältä tulee?

VÄNNI
(vilkaisten akkunaan)

Kuka lie, aivan outo mies. Ehkä on metsätöihin tulijoita; niitähän sitä nykyisin näille maille lappautuu.

VAPPU

Saattaa olla, mutta kukahan se mahtaa olla?

VÄNNI

Jopa nyt taas tapasi vakavan uteliaisuus. Käyhän nyt kuitenkin pois akkunasta ja odota siksi, kunnes mies pirttiin ennättää, niin kyllä siitä sitten selvä saadaan.

VAPPU

Mutta muistakin, ettet taas lörpöttele tuhmuuksia ja häpäise minua ja itseäsi ihmisten silmissä.

VALTONEN

(reipas, noin 35-vuotias, metsämiehen puvussa, tulee sisään)

Hyvää päivää taloon.

VAPPU ja VÄNNI

Hyvää päivää.

VÄNNI

Mutta jos vieraalla oli aikomus taloon, niin silloin olet tullut väärään paikkaan. Jos taas oli tarkoitus tähän Tahvo Vännin mökille, niin silloin olet perillä.

VALTONEN

Eikö tätä Tahvo Vännin mökkiä sitten saisikaan taloksi sanoa?

VÄNNI

Kyllä muuten, mutta se kuulostaa liian komealta. Istuhan nyt toki kiireimmäksi aikaa, ettet vie talon lapsilykkyä.

VALTONEN

(riisuttuaan päällysvaatteensa, istuutuu penkille)

Olen tullut näille maille metsätöitä varten ja nyt olen tiedustelemassa majapaikkaa. Sopiiko tähän taloon?

VÄNNI

Kyllähän tähän minun puolestani sopii, mutta mitä se tuo meidän Vappu sanonee? Tämä on vähän kipakkaa sorttia, tämä meidän muori, joten on paras olla hänen mielikseen.

VAPPU

Vieraan ei pidä uskoa hänen juttujaan, hänellä on aina omat kujeensa. Mutta eiköhän tähän yksi mies mahtune.

VÄNNI

Siitä sen nyt kuulit! Sieltä se oli nytkin lupa saatava.

VALTONEN

Tuli lupa mistä tahansa, kunhan vain tuli. Emännälle siitä on kuitenkin kiitokset sanottava.

VÄNNI

Mutta mistä kaukaa se vieras on?

VALTONEN

Mujejärveltä. Veikko Valtoseksi ne siellä kotipuolessa ovat nimitelleet. Mökkiläinen vain olen.

VÄNNI

Sepä sattui. Sittenhän tässä ollaankin aivan virkaveljeksiä.

VALTONEN

Niinpä taidetaan olla. Mutta paneekos se virkaveli tupakaksi? *(tarjoaa).*

VÄNNI

(ottaa tupakkaa)

Köyhän suu on kaikkiruokainen. *(sytyttää)* Hyvällepä tämä maistuukin.

VALTONEN

(sytytettyään)

Eikö teillä lapsia olekaan, kun ei näy kotosalla? Vai mitä se emäntä on meinannut?

VAPPU

Kyllä siitäkin on huolta pidetty. Vanhimmat ovat jo maailmalla ja nuorimmat koulussa.

VÄNNI

Sitä kun nykymaailman aikana lapsillakin kouluja käytetään.

VALTONEN

Se on varsin hyvä tapa. Tarpeen ne ovat tiedonmuruset köyhäinkin lapsille.

VÄNNI

Mutta siellä teidän puolella lienee nykyisin työt vähissä, kun piti tänne asti lähteä työnhakuun.

VALTONEN

Saahan sitä meikäläinen monastikin lähteä.

VÄNNI

Saahan sitä. Ja mielellään tuota joskus lähteneekin toisiin oloihin.

VAPPU

Niinkö luulet? Mutta miksi et sitten itse lähde, vaikka tarvekin väliin olisi.

VÄNNI

Kevyt oli nuorempana minunkin jalkani lähtemään, mutta nyt se jo alkaa todellakin työlästyttämään.

MARKKINA-MIKKO
(touhukas, levoton mies, joka aina on liikkeessä, tulee sisään)

Hyvää päivää, terve taloon, terve taloon! *(tervehtii kätellen.)* Mitä nyt Vapulle ja Vännille kuuluu? Miten olette voineet?

VÄNNI

Terve tuloa.

VAPPU

Kiitos kysymästä. Ei meille mitään erikoisempaa kuulu. Mitä itse tiedät?

MIKKO

Toisia asioita tiedän ja toisia en. Mikon tiedot ovat niin moninaiset, ettei niitä ehdi edes kertomaan.

VÄNNI

Mistä nyt kuitenkin Mikolla matka?

MIKKO

Mistä? Vielä sinä, kuomaseni, kyselet Mikon matkoja. Sehän on sitä ainaista kylien kiertämistä ja kaupantekoa. Milloin siellä, milloin täällä, milloin mitäkin eteen sattuu. Milloin myön, milloin vaihdan. Mutta nyt on matka markkinoille, Pielisen markkinoille.

VÄNNI

Vai sinne on nyt matka.

MIKKO

Sinne on matka, sinne. Lähde mukaan, yhdessä menemme.

VÄNNI

Eipä minulla ole sinne asiaa.

MIKKO

Vai ei. Jokos sen ketunnahan olet myönyt?

VÄNNI

Myömättä on, mutta saahan sen kaupaksi täälläkin.

MIKKO

Vai myömättä on. Saisikohan sitä nähdäkseen?

VÄNNI

Mikä jottei saisi. *(Vapulle)* Tuoppas Vappu se nahka tänne.

VAPPU
(tuotuaan nahan)

Siinähän se nyt olisi, se meidän ukon saalis.

VÄNNI

Siinä se on ja hyvä onkin.

MIKKO
(tarkastellen nahkaa)

Tämäkö hyvä, tämä nahka tässä. Ei, hyvä kuomaseni, ei sinnepäinkään.

VÄNNI

Ostaaksesiko sinä sitä moitit?

MIKKO

En ensinkään, en ensinkään. Muutoin vain sanoin sanani, kun satuin näkemään. Mutta jos nyt välttämättömästi tahdot tämän myödä, niin voinhan minä, sinua auttaakseni, tämän ostaakin. Siinähän sitten menee markkinoille muiden tavarain mukana.

VÄNNI

Paljonko sinä maksaisit näin hyvästä nahasta?

MIKKO

Hyvästä ei puhettakaan, ei puhettakaan, hyvä kuomaseni.

VÄNNI

Etkö uskalla tehdä tarjousta?

MIKKO

Kyllä Mikko uskaltaa, mutta hinnan sanominen kuuluu myöjälle.

VÄNNI

Saa sen ostajakin sanoa.

MIKKO

No, kyllä minä, jos et sinä uskalla.

VÄNNI

Sano sitten.

MIKKO

Oli menneeksi! Saat kaksisataa, kaksisataa koreata markkaa.

VÄNNI

Kaksisataa! Ei, hyvä Mikko, ei kävele niillä hinnoilla.

MIKKO

Paljonko sinulle pitäisi olla? Sano hinta!

VÄNNI

On siellä markkinoilla maksettu kuusikin sataa.

MIKKO

Kuusisataa! Kuusisataa yhdestä ainoasta ketunnahasta! Kyllä sinua, kuomaseni, on siinä puheessa puijattu, usko minua.

VÄNNI

Onhan se ollut lehdissäkin.

MIKKO

Jaa, niin, sitäkö sinä tarkoitat. Mutta sehän oli siihen aikaan. Siitä lähtien ovat hinnat pudonneet. Ja se olikin eri nahka. Se oli oikean Tulilapin ristiketun nahka, se.

VÄNNI

Etkö sinä siihen kahteensataan yhtään lisää?

MIKKO

Lisään minä kokonaisen viitosen, mutta sitten en enää penniäkään, en penniäkään. Lyö kauppa kiinni, jos ymmärrät oman etusi, tuossa on käsi!

VÄNNI

Ei, hyvä mies, ei kävele niillä hinnoilla.

MIKKO

No, kun ei, niin ei houkutella. Tuossa on nahkasi! *(heittää nahan pöydälle.)* Enhän minä tätä tarvitse, sinua auttaakseni olisin vain ostanut.

VÄNNI

Siinä se saa ollakin niillä hinnoilla.

MIKKO

Ja pysyy minun puolestani. Eikä minulla ole nyt aikaakaan pitkiin tinkimisiin.

VÄNNI

Sattuipa nyt kerran Mikoltakin aika loppumaan, vaikka on kauppa tarjolla.

MIKKO

Sattui se nyt. Mutta kun et myö minulle, niin tule itse markkinoille, jotta näet, paljonko siitä voitat. Saat minulta menokyydin ilmaiseksi.

VÄNNI

Etkö sinä siihen enää yhtään lisää?

MIKKO

Oli menneekseen. Minä lisään vielä viitosen. Mutta sitten ei enää penniäkään, sen vannon. Lyö nyt kauppa kiinni, se on viimeinen tarjous. Tuossa on käsi!

VÄNNI

Taisi tulla taas Mikon vala.

MIKKO

Mies se on Mikkokin, ja kyllä hän nämä asiat tuntee. Mutta mitä tässä pitemmältä jatkaa: tule mukaan, tule, mukaan!

VAPPU

(lähestyy Vänniä ja kuiskii jotakin hänelle korvaan.)

MIKKO

Vappuko se nyt rupesikin hinnan määrääjäksi? No, saman tekevä minulle, Vappu tai Vänni, ei siitä sen enempää heru.

VÄNNI

Etkö sinä enää yhtään lisää?

MIKKO

Ei niin penniäkään, johan sen kuulit. Ei mitenkään kannata, sen vannon ja vakuutan.

VÄNNI

Ei tule sitten meidän kaupastamme mitään.

MIKKO

No, kun ei tule, niin ei, houkutella ei. Ja mitä minä tässä enää odottelen, kun et kerran tule mukaankaan. Hyvästi teidän kanssanne! *(hyökkää ulos.)*

MELLBERG

(törmättyään ovessa Mikon kanssa yhteen, palauttaa hänet tullessaan takaisin.)

Minkälainen paistikas täältä suuhun lensi? Ka, Markkina-Mikkohan se vain oli. Minne sinulle tuli niin tulinen kiire? Hyvää päivää sentään taloon.

VAPPU ja VÄNNI

Hyvää päivää, kauppias.

VÄNNI

Kauppias heittää päältään ja käypi istumaan. Sopineehan tuota toki köyhänkin miehen mökissä istahtaa.

VAPPU

Ja ehkä minä saan kahviakin keittää? *(ryhtyy keittopuuhiin.)*

MIKKO

Me tässä vain Vännin kanssa ketunnahkakauppaa hieroimme, mutta kun ei siitä tullut sen valmiimpaa, yritin mennä matkoihini ja niin tuli kauppiaan kanssa yhteentörmäys.

MELLBERG

Sattuuhan sitä semmoista. *(Vapulle)* Ei minun tähteni tarvitse ryhtyä kahvipuuhiin; ei ole aikaa viipymiseen.

VAPPU

Heti se tässä joutuisi.

MELLBERG

(huomattuaan ketunnahan istuutuu puolittain pöydänkulmalle ja tarkastelee nahkaa).

Jaa, niin, ketunnahkahan tämä näkyy olevan tämäkin. Myöpikö Vänni tämän?

VÄNNI

Joutaahan se minulta.

MELLBERG

Niinpä niin, rahaahan sinä tästä tarvitset. Meillekin olisi käytävä se puotivelka maksamassa.

VÄNNI

Maksettavahan se olisi, mutta kun en nyt tällä kertaa oikein voi, kun rahatyöt ovat vasta tulossa.

MELLBERG

Saattaa niin olla, sitä minä en ensinkään epäile, mutta en minäkään voi haasteaikaa laskea ohitse saamatta omiani.

VÄNNI

Mitä, oikeinko kauppias tosissaan manuulla pelottelee?

VAPPU

Herrankiesus! Mitä se kauppias nyt semmoisista? Olemmehan me ennenkin asiamme hoitaneet ilman manuita.

VÄNNI

Tuskin on nytkään asiaa edes kolmeakaan sataa.

MELLBERG

Ei saata olla, mutta summia niistäkin kertyy, kun on monta velallista. Enkähän minä nyt muuten, mutta kun minuakin hätyytellään.

VÄNNI

Eikö sitä vielä voisi vähän lykätä?

VAPPU

Edes kuukauden verran?

MELLBERG

Siis haasteajan yli. Ei, ei se käy päinsä. No, mutta jos tässä nyt oikein sovitellaan, niin voinhan minä teihin nähden hieman odottaakin, jos saan tämän nahan velanlyhennykseksi.

VÄNNI

Paljonko sillä velka lyhenisi?

MELLBERG

Paljonkos tällä, korkeintaan kahdellasadalla.

VÄNNI

Ei minun kannattaisi niin vähästä.

MELLBERG

Pidä sitten nahkasi. Tuossa se on minun puolestani! Mutta sitten pitää myös rahat tuoda aikanaan. Ja korkoa minä velalle lasken.

VÄNNI

Mistä minä heti voin rahat tuoda?

VAPPU

Eikö kauppias nyt voisi edes vähän odottaa?

MELLBERG

Voipi, kun vie tämän nahan mennessään. Enkä minä omaanne ilmaiseksi tahdo. *(ottaa nahan.)* Se on siis päätetty.

MIKKO

Sitä ei viedä, se on minun nahkani.

MELLBERG

Sinunko? Ja minä kun luulin tätä oikean ketun nahaksi.

MIKKO

Me teimme kaupat ensin.

MELLBERG

Siitä et ole mitään hiiskunut.

MIKKO

Minä maksan siitä kolmesataa.

MELLBERG

Nyt olet Mikko-kulta myöhästynyt tarjouksessasi.

MIKKO

Nahka on minun. Ei sillä lailla ryövätä köyhältä mieheltä. *(hyökkää käsiksi.)* Nahka pois!

MELLBERG

Pysy erossa!

MIKKO

Nahka tänne!

MELLBERG

Se on minun!

MIKKO

Vännin se on.

MELLBERG

Minä sen ostin.

MIKKO

Ryöväsit, senkin lurjus. Etkö hellitä!

MELLBERG

Puretko sinä pentele! *(lyö kädellään.)*

MIKKO

Osaan sen tempun minäkin. *(lyö takaisin.)*

VÄNNI

(otettuaan vettä kauhaan).

Vettä väliin, vettä väliin, siitä koiratkin asettuvat.

VAPPU

Ette saa heittää, ette saa heittää!

VALTONEN

(on käynyt erottajaksi).

Nahka pois molemmilta! Revitte sen vielä. *(saatuaan nahan)* Tuossa se nyt on, eikä lähde niillä hinnoilla kumpaisellekaan.

MELLBERG

(Valtoselle)

Mitä piruja sinulla on tämän asian kanssa tekemistä? Onko se sinun nahkasi? Minä vain kysyn.

VALTONEN

Tuskinpa vain minun nahastani kannattaisi tapella. Mutta tuon nahan omistaja on tuossa. *(osoittaa Vänniä.)*

MIKKO

Oikein teit, kun otit tuolta Meleperiltä. Olisi muutoin vienyt ilmaiseksi köyhän miehen nahan.

MELLBERG

(Mikolle)

Olisit maksanut aikanaan enemmän, mokomakin räähkä. *(Valtoselle)* Mutta mikä mies sinä oikein olet? Mikä lienet kirjaton kulkuri. Jaa-a, todellakin, siitä on vallesmannin otettava selko. Kyllä meillä järjestys pidetään, tiedä se!

VALTONEN

Minähän täällä heti jouduin järjestysmieheksi. Mutta kun nyt jo olemme tutustuneet niin paljon, että kauppias on heittänyt „tittelit pois", niin on minun velvollisuuteni esitellä myöskin itseni. Kauppias olen minäkin, enkä lainkaan mikään mitätön kyläkauppias, vaan oikein suuren liikkeen osakas.

MELLBERG

Anteeksi. Olisihan minun pitänyt niin suuri herra tuntea ulkokuorestakin.

VALTONEN

Jaa, jaa, ei ole koiraa karvoihin katsominen. Meillä on sitäpaitsi tukkukauppakin, ja suuri onkin.

MELLBERG

Ja vieläkö mitä?

VALTONEN

Onhan meillä, on pankkeja, on tehtaita ja hyviä kansainvälisiä suhteita.

MELLBERG

Juokse nyt järveen, mokomakin retku!

VALTONEN

Sen siitä saa, kun totta puhuu.

MELLBERG
(vilkaistuaan kelloonsa)

Ei, mutta nythän minun onkin lähdettävä. *(ovelta)* Kyllä sinä Vänni tämän käynnin vielä muistat! *(poistuu.)*

VALTONEN
(Mellbergin jälkeen)

Muistakaa käydä vallesmanninne luona!

MIKKO

Siihenpä jäi nahka, vaikka olikin Meleperi.

VAPPU

Ja kahvi säästyi.

VÄNNI

Säästyi, mutta kyllä se tämän vielä kostaakin.

VALTONEN

Etköhän tuosta, tuonvertaisesta velasta selviytyne.

VÄNNI

Vaikka nyt vielä selviytyisinkin, niin saattaahan tulla toistekin tarve.

VAPPU

Melperiltä toki sentään aina sai.

VALTONEN

Mitenkähän te sitten eläisitte, jos ei Mellbergiä olisi olemassakaan? Mutta päätetään nyt ensin tämä nahkakauppa. Saanko minä ruveta myöjäksi?

VÄNNI

Koetahan nyt sinä vuorostasi, jos hyvinkin onnistuisit paremmin.

VALTONEN
(Mikolle)

Nyt tästä on maksettava kolme ja puoli sataa.

MIKKO

Ei hyvä mies, ei kukaan siitä semmoista hintaa maksa.

VALTONEN

Sen minä lupaan siitä Vännille hankkia; ellet sinä maksa, niin joku toinen maksaa.

MIKKO

No, jos sen nyt sitten minäkin maksan, mutta en nahan, vaan myöjän tähden. Sen vuoksi, ettei voitto jäänyt Meleperille.

VALTONEN

Vaikka silläkin syyllä, kunhan vain raha tulee. Maksa pois Vännille.

MIKKO

(kaivaa liivinsä povitaskusta pussin ja lukee rahat Vännille.)

Siinä on rahat, ja nyt saitkin tavallista paremman hinnan.

VÄNNI

(korjatessaan rahoja)

No, johan se hinta nyt nousikin. Korjaa nahka, nyt se on omasi!

MIKKO

Olkoonhan vielä siinä, ei se nyt enää karkaa. *(Valtoselle)* Mutta sanoppas nyt, vieras, mitä sinä tarkoitit niillä kaupoillasi ja pankeillasi, ja mitä kaikkea sitä olikaan?

VALTONEN

Ei muuta kuin osuuskauppaliikettä kaikkine komeuksineen.

MIKKO
(viheltäen)

Fiu-uh! Sitäkö se vain olikin.

VALTONEN

On sitä siinäkin. Ja eikös sillä ollut kauppiaaseen hyvä vaikutus?

MIKKO

Siltä se todellakin näytti.

VALTONEN

Niin, kyllä ne pojat tuulen aivastavat.

VÄNNI

Siellä teidän puolella kuuluu todellakin olevan suuri ja voimakas osuuskauppa.

VALTONEN

On kyllä, onhan siinä koko hyvä alku. Mutta miksi ei myöskin teidän osuuskauppanne ole suuri ja voimakas? Onhan täälläkin väestöä.

VÄNNI

En tiedä, mutta ei se vaan ole täällä päässyt samaan vauhtiin.

VALTONEN

Ja miksi ei? Lienettekö tekään jäseninä?

VÄNNI

Eihän tuota ole vielä tullut liitytyksi.

VAPPU

Olen minä joskus sieltäkin ostanut, mutta ei se vain tunnu niin houkuttelevalta kuin Melperillä käynti.

VALTONEN

Kas vaan, pitäisikö siinä olla houkutustakin. Onko Mellbergillä tavara parempaa?

VAPPU

En minä sitä voi sanoa.

VALTONEN

Tahi halvempaa?

VAPPU

Kuka senkään aina tietää.

VALTONEN

Sitä minäkin. Hintatason todellisen keskimäärän selville saaminen ei ole lainkaan helppo tehtävä. Mutta eiköhän vaan voitane ilman muuta sanoa, että kyllä meidän osuuskauppamme ylipäänsä hyvin kestävät vertailun. Mitä houkutusta siellä Mellbergillä sitten on?

VÄNNI

No, kun mekin joskus tarvitsemme sitä velkaa.

VAPPU

Ja sieltä toki aina saa. Osaavat ne muutenkin mielillä pitää.

VALTONEN

Kuten esimerkiksi nytkin, kun oli lähes puolet nahan hinnasta menemäisillään hyväntekijäisiksi.

VÄNNI

Niin se oli todellakin nyt käydä.

VAPPU

Se oli hävytön yritys, sen minä sanon.

MIKKO

Minä olin paljoa reilumpi ostaja.

VÄNNI

Kun ei ollut samoja valtteja käsissäsi.

VALTONEN

Toivoisin, että te tämän tapauksen johdosta olisitte ainiaaksi vapautuneet koko Mellbergistä. Siten olisi tästä hänen käynnistään jäänyt teille pysyvä hyöty.

MIKKO

Miten niin, hyvä vieras? Sanoppas se!

VALTONEN

Pääsisivät kahdesta pahasta: velkakaupasta ja yksityiskauppiaasta.

VÄNNI

Mitä pahaa on velkakaupassa?

VALTONEN

Se vie teiltä ensiksi luottamuksen itseenne ja toiseksi siten aina joudutte tekemään huonompia kauppoja kuin rahalla ostajat.

MIKKO

On, on siinä puheessa perää. Kyllä se, joka elää toisen armoilla, jää aina kaupassa häviölle. Mutta siitä huolimatta, mitä pahaa on yksityiskauppiaassa? Voihan ostaa rahalla.

VALTONEN

Yksityiskauppiaan on aina toimittava yksinomaan omaksi hyödykseen, joka tietenkin on ostajain etujen vastaista. Senhän sinä tiedät itsestäsi, kun olet myöskin jonkunlainen kauppias.

MIKKO

Niin, no, onhan se niinkin. Mutta pitäkööt ostajat silmänsä auki.

VALTONEN

Voitko sinäkään pitää silmäsi auki, vaikka oletkin kauppias?

MIKKO

Kyllä Mikon silmät kaupan aikana auki pysyvät.

VALTONEN

Mutta ehkä niillä kuitenkaan ei näe tarpeeksi syvälle ja kauas. Maailman tavaramarkkinat ovat sellainen ihmellinen hiidenmylly, jonka koneista ja konsteista sinä Mikko et taida olla sen selvemmällä kuin minäkään.

MIKKO

Eipä ole tätä poikaa kaupoissa kehvelletty. Oikealla ajalla olen ostanut ja oikealla myynyt.

VÄNNI

No, ei sellaiseen nappikauppaan suurtakaan älyn kynttilää tarvita, mutta selitä sinä, vieras, niitä maailmanmarkkinoita, kun näytät näitä asioita ymmärtävän.

VALTONEN

Mitäpä minä paljon ymmärrän, samoja nenästävedettäviä me kaikki olemme maailman karusellin telmeessä. Mutta se nyt ainakin on totta, että maailmassa tuotetaan ja markkinoille toimitetaan vallan suunnattomat määrät kaikenlaista tavaraa. On yllinkyllin hyvää ja halpaa, väärentämätöntä ja väärennettyä, tarpeellista ja tarpeetonta, halpaa ja kallista.

VAPPU

Jopa laskenet loikuria, hyvä mies. Ei sitä vain niin yllinkyllin ole halpaa ja hyvää tavaraa. Köyhiäkö mekään olisimme, jos Melperi myisi halvalla. Mutta Melperi ei myy, kaikki maksaa niin vietävästi, huonompikin.

VALTONEN

Ja miksi maksaa? Oletteko miettineet tätä kysymystä? Miksi esimerkiksi Tahvo Vännin on maksettava niin paljon? Siksi, että tavaran tuottajan ja Tahvo Vännin välille on pesiytynyt kokonainen lauma välikäsiä, joiden hallussa tavara vaeltaa, ennenkuin se joutuu tälle Tahvolle. Siinä sitten kukin välikäsi koettaa hyötyä niinpaljon kuin mahdollista, eikä siinä aina tule punnituksi lain puustain ja kuunnelluksi omantunnonääni. Ja petos tapahtuu usein niin silkınhienolla tavalla, ettei sitä tällaiset yksinkertaiset Vännit ja Valtoset hoksaakaan.

VÄNNI

Kyllä minä olen koettanut katsoa, ettei minua kaupoissa nenästä vedetä.

MIKKO

Ja puhdasta ja selvää tavaraa minä kauppaan, pakise mitä pakiset.

VALTONEN

Älä kimmastu, Mikko, puhdasta ja selvää tavaraahan sinä kauppaat, mutta vain niinkauan, kun ei ole parem-

paa tuoda rinnalle vertailtavaksi. Ja samassa petosten ja väärennysten ketjussa sinäkin olet, kuin Vänni ja minä, sillä erotuksella vain, että sinä siitä hyödyt.

MIKKO

Mutta minä olen ostanut kunnollista tavaraa, ja myyn kunnollista.

VALTONEN

Taitaisipa siinä olla tinkimisen varaakin. Ja et sinä, Mikko, edes ymmärrä niitä kaikkia pettämisen konsteja, se on ylivoimainen urakka viisaimmillekin. Kovalle se ottaa tiedemiestenkin aivokopan, jos mieli päästä kaikkien niiden keplottelujen perille, mitä nykyajan talouselämä on siittänyt.

VÄNNI

Mutta etköhän sinä sentään hiukan suurentele niissä väärennyksissäsi. Mitä varten ne nyt niin väärentelisivät?

VALTONEN

Enpä kykene edes tarpeeksikaan selittelemään. Ja mitä varten? Maailman tavaramarkkinoilla kilpaillaan, siellä tapellaan ja sodassa ei katsota keinoja. Jokainen yrittäjä koettaa kahmia itselleen mahdollisimman suuren saaliin, hyötyä omaksi hyväkseen. Voitto on se tunnuslause, jonka merkeissä koko nykyinen talousjärjestelmä toimii, ja raha on siinä rasvana.

VÄNNI

Minä alan ymmärtää. Välikäsien voitto otetaan Valtosen ja minun ja meidän kaikkien taskuista.

VALTONEN

Oikein Vänni. Me ne viime kädessä pidämme heidät pystyssä ja pönkitämme heidän asemaansa, niinkauan kuin heitä kannatamme.

VÄNNI

Ja nyt minä ymmärrän myös osuuskauppaliikkeen tarkoituksen. Se tahtoo tehdä lopun hyödyttömistä välikäsistä.

VALTONEN

Juuri niin.

MIKKO

Mutta kyllä minä sittenkin sanon, että ostajan on ostettava sieltä, mistä kulloinkin saa edullisimmin, olkoon se sitten osuus- tai yksityiskauppa.

VALTONEN

Kovinpa on Mikkoon kauppiasluokan perisynti tarttunut. Mutta jos me kaikki näin ajattelisimme, niin kylläpä osuuskauppaliike jäisi pieneksi ja vaivaiseksi. Mutta siinähän se asian perustus ja ponsi onkin, että me kaikessa osuuskauppaamme kannatamme ja siten teemme tenän yksityisten voitonhimolle ja kiskonnalle.

MIKKO

Mutta kyllä niitä sellaisia Mikkoja vaan löytyy maailmanloppuun asti, jotka ostavat Meleperiltä.

VALTONEN

Saattaa niin olla, mutta omaksi vahingokseen he niin tekevät. Yhä harvalukuisemmaksi heidän joukkonsa kuitenkin jää osuuskauppaväen rinnalla. Ja mitä voimakkaammaksi ja valistuneemmaksi joukkomme tulee, sitä lähempänä päämääräämme, kuluttajain vapautumista, olemme. Jo nyt on enemmistön järkkymätön vakaumus, ettei ole olemassa mitään syytä kannattaa yksityiskauppaa.

MIKKO

Mutta jospa se sattuisi olemaan edullisempi kuin osuuskauppa.

VALTONEN

Voihan väliin niinkin sattua, mutta juuri silloin on meillä syytä saattaa oma kauppamme siihen kuntoon, että se kestää kilpailun, eikä kaadu kauppiaiden likaisimpainkaan hyökkäysten johdosta.

VÄNNI

Mutta voiko köyhä tulla velatta toimeen?

VALTONEN

Useimmissa tapauksissa voipi, joskin se väliin saattaa ottaa hyvinkin tiukalle. Varsinkin alku on hankalaa.

VÄNNI

Kyllähän teillä siellä lienee koko mukavaa olla uskollisia omalle kaupallenne, kun kerran olette päässeet niinkin hyvälle pohjalle, mutta täällä se saattaa olla hieman toisin, kun tuo Mellberg lienee vielä paremmalla puolella.

VALTONEN

Oli varmasti ainakin silloin, kun täällä lähdettiin alkuun, mutta siitä huolimatta oli yrittäjiä. Sama se on muuallakin. Mutta kun kerran toiset ovat uskaltaneet alkaa, niin kyllä kaiketi toisten luulisi olevan paljoa helpompi myöhemmin mukaan liittyä.

MIKKO

Mutta mihin te luulette sillä kaikella pääsevänne?

VALTONEN

Aina vain eteenpäin. Ensin joutuu tavarain välitys yhä tarkemmin ja tarkemmin kuluttajien omiin käsiin ja heidän valvontaansa. Sitä seuraa talletusten keskittäminen omiin liikkeisiin, joten pienetkin pääomat saadaan palvelemaan kokonaisuuden suurta asiaa. Edelleen on aikomus käydä käsiksi tuotantoon, vakuutustoimintaan ynnä muuhun sellaiseen. Ja kun ollaan saatu omassa maassa asiat kuntoon, lyödään kättä naapureille yli valtakuntien rajojen ja ryhdytään kansainväliseen toimintaan, joten saadaan kokoon huimaavan suuria joukkoja ja voimanlähteitä. Niin, kuka voikaan sanoa, mihin tämä lopulta tulee päättymään, missä on se raja, jonka yli ei enää päästä?

VÄNNI

Se on todellakin mahtava tulevaisuudennäky, vaikka en ole sitä ennen huomannut.

VAPPU

Eiköhän mekin liitytä mukaan?

VALTONEN

Näinköhän maltatte jättää Mellberginne?

VÄNNI

Johan se antoi siihen omasta puolestaan tuntuvan kehoituksenkin. Nyt, kun on rahaa, käyn heti maksamassa velkani, eikä uutta mennä tekemään.

VAPPU

Tuo samalla osuuskaupan jäsenkirja tullessasi.

VÄNNI

Tuon, tuon, jos sen heti saa. Jäseneksi kuitenkin liitytään.

VALTONEN

Sitten on myöskin pidettävä mielessä, mistä ostokset tehdään.

VAPPU

Sen lupaan.

MIKKO

Kyllä te sittenkin olette minun mielestäni kokolailla hupsuja. Mitä hyötyä teillä on koota pääomia kaiken maailman hyväksi? Söisitte ja joisitte aikanaan, niin tietäisitte itse saavanne.

VALTONEN

Emmehän me niitä toisten hyväksi kokoakaan. Mitä enemmän saamme yhteen, sitä enemmän hyödymme itsekin niistä aikanaan. Ei tyhjin käsin voi mitään saada aikaan.

MIKKO

Milloin teille sitten tulee se jaon aika?

VALTONEN

Luultavasti vasta tuomiopäivän aattona. Me itse olemme tulleet tähän maailmaan lukemattomien sukupolvien perinnölle ja meidän velvollisuutemme on jättää se entistä täydellisempänä jälkeentulevillemme, jos meidän voimamme siihen riittävät.

MIKKO

No, nythän tästä jo Mikko joutaakin lähtemään markkinoille. Sen minä kuitenkin sanon, ettei minua niin vähällä houkutella kuin tuota Vänniä ja Vappua.

VALTONEN

Jospa vain kaikki vähäväkiset olisivatkin tuollaisia Vännejä ja Vappuja, niin silloin voisimme hihkaista: Nyt pojat, nyt meistä tulee maailman herroja!

VÄNNI

Sitä ei Melperi kestäisi.

VAPPU

Mutta minä keittäisin kahvit sen asian kunniaksi.

MIKKO

Mikon on lähdettävä ilman kahvia.

VÄNNI

Onhan toki ketunnahka kainalossasi.

MIKKO

Siihen se jäi Meleperiltä.

VÄNNI

Melperin olisi sietänyt saada sudennahka selkäänsä, jotta kaikki näkisivät hänen todellisen karvansa.

ESIRIPPU.